

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาระดับวิชาชีพที่มุ่งให้การศึกษาและการฝึกอบรมกำลังคนในระดับต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม การศึกษาระดับอาชีวศึกษานี้อาจดำเนินการแบบในระบบโรงเรียน คือ ศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนด และดำเนินการแบบนอกระบบโรงเรียน เช่น เรียนรู้จากบิดา มารดา การฝึกงานในโรงงาน การแนะนำอบรมของหน่วยงานเอกชนหรือหน่วยราชการ เป็นต้น การฝึกอบรมให้ประกอบอาชีพได้จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งโดยเฉพาะในแง่เศรษฐกิจ และในปัจจุบันจำเป็นต้องฝึกอบรมคนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงงานอาชีพ ขณะเดียวกันต้อง เสริมสร้างความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ในการประยุกต์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพในอนาคต ด้วยเหตุนี้จึงต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายประการคือการปลูกฝังนิสัยให้รักการอ่าน และใฝ่หาความรู้ตั้งแต่เยาว์วัย สถาบันการศึกษาแต่ละระดับต้องจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์เพื่อให้สามารถดำเนินงานสอดคล้องกัน เช่น มีห้องฝึกฝนภาษา ห้องฝึกฝนด้านการช่าง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดที่สมบูรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการศึกษาระดับอาชีวศึกษาสมัยใหม่ เพราะเป็นแหล่งกลางของการศึกษาค้นคว้าวิจัย และการเพิ่มพูนความรู้ ความคิดให้ทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาการและงานอาชีพ

^๑ริเวก ปางพุดพิงค์, การอาชีวศึกษา (ภูเก็ต: วิทยาลัยเทคนิคภูเก็ต, ๒๕๒๓), หน้า ๑.

^๒บรรจง ชุสกุลชาติ, ผู้เรียนเรียง, การศึกษาเพื่อชีวิต: โลกแห่งการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬารัฐสภา, ๒๕๑๔), หน้า ๒๔๔-๒๔๕.

^๓เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐๖-๓๐๘.

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันในวงการศึกษาว่า การสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด เป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง และถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบันการศึกษาที่ต้องจัดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดให้แก่ นักศึกษาทุกสาขาวิชา เพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตรงตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร^๑ ในประเทศไทยสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในรูปแบบการจัดสอนแบบเป็นทางการ คือ กำหนดให้เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตร หรือแทรกอยู่ในวิชาใด วิชาหนึ่ง เช่น วิชาภาษาไทย และการจัดการสอนแบบไม่เป็นทางการ คือ บริการแนะนำวิธีใช้หนังสือและห้องสมุดแก่นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ หรือนักศึกษาผู้สนใจทั่วไป เป็นต้น^๒

วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการศึกษาและการวิจัยด้านวิชาชีพ ซึ่งเน้นหนักด้านเทคนิคขั้นสูง มีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๘^๓ ได้ดำเนินการจัดการศึกษาในขณะนี้ ทั้งในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี หรือที่เรียกว่า ระดับประกาศนียบัตรทางวิชาชีพ ซึ่งได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และ ระดับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ปม.) ในวิทยาเขต ๒๘ แห่ง และระดับปริญญาตรีทางด้านวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ทั้งสายตรง และสายครูอาชีวศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ๘ คณะ คือ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี คณะบริหารธุรกิจ คณะคหกรรมศาสตร์

^๑L.C. Pugh , "Library Instruction Programmes for Under graduate: Historical Development and Current Practice," Library World 71 (March 1970): 267.

^๒ฉิมพร บันศรี, นันทนา เผือกผ่อง และ สุภัทรา ฉัตรเงิน, วิธีสอนการใช้ห้องสมุด (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๗) หน้า ๔-๕.

^๓"พระราชบัญญัติวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๘," ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ ๙๒ (๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘): ๒-๓.

คณะศิลปกรรม คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์^๑
 ในฐานะที่ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดแก่นักศึกษา ระดับ ปวส. ของ
 วิทยาเขตบพิตรพิมุข ซึ่งเป็นวิทยาเขตหนึ่งในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ประกอบด้วย
 ผลการวิจัยของเบญจา สุวดี^๒ พบว่าปัญหาด้านผู้ใช้เป็นปัญหาหนึ่ง ในการดำเนินงานของ
 ห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กล่าวคือ นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดนาน ๆ
 ครั้ง และนักศึกษาจำนวนหนึ่งไม่เคยใช้บริการห้องสมุดเลย จึงควรให้มีการเปิดสอนวิชาการ
 ใช้หนังสือและห้องสมุดในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑
 โดยจัดเป็นวิชาบังคับ มีค่า ๒ หน่วยกิต ใช้เวลาเรียน ๒ คาบต่อสัปดาห์ เพื่อให้นักศึกษาได้
 ค้นเคยกับการใช้หนังสือและห้องสมุด ประกอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทั้งในเวลาที่กำลัง
 ศึกษาอยู่ และ เมื่อสำเร็จการศึกษา และเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา
 และพบว่า ในปัจจุบัน วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ได้มีการ
 เปิดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดให้แก่ นักศึกษาทั้งในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (เฉพาะ
 ระดับ ปวส. และ ระดับ ปม.) และระดับปริญญาตรีในวิทยาเขตและคณะ ดังต่อไปนี้ คือ
 วิทยาเขตพัฒนการพระนคร วิทยาเขตบพิตรพิมุข วิทยาเขตพระนครเหนือ วิทยาเขต
 เทเวศร์ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ วิทยาเขตพระนครใต้
 วิทยาเขตเพาะช่าง คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี คณะคหกรรมศาสตร์ และ คณะศิลปกรรม
 โดยใช้ชื่อวิชาและมีลักษณะวิชาแตกต่างกันไปตามแต่หลักสูตรการศึกษาของวิทยาเขต หรือคณะ
 กำหนด เช่น ใช้ชื่อวิชาการเขียนจดหมายและรายงาน วิชาการเขียนรายงานและการใช้ห้องสมุด

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวง, รายงานการศึกษา ปีการศึกษา
๒๕๒๓ (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๔),
 หน้า ๗๘-๗๙.

^๒เบญจา สุวดี, "ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและ
 อาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔), หน้า ๑๖๔.

วิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด วิชาการใช้ห้องสมุด และกำหนดให้ เป็นวิชาบังคับ หรือวิชาเลือกบังคับ โดยมีค่าเป็น ๑ หน่วยกิต หรือ ๒ หน่วยกิต หรือ ๓ หน่วยกิต เป็นต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในสถาบันการศึกษาระดับสูง และมีความเห็นสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญจา สุวัตถิ์จึงคิดว่าควรจะได้ทำการสำรวจสภาพและปัญหาของการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ซึ่งได้เปิดสอนอยู่ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครขณะนี้ ผลการวิจัยจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชานี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาตรี ของวิทยาเขต และคณะที่สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
๒. เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดที่เปิดสอนในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครสำหรับ เป็นแนวทางให้ผู้สอนและผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องใช้ประกอบการพิจารณา ปรับปรุงการเรียนการสอนวิชานี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สมมุติฐาน

๑. วิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด เป็นวิชาพื้นฐานที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้า และวิจัยด้านวิชาชีพ
๒. ขาดบุคลากรผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดที่เปิดสอนในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานครในวิทยา เขตและคณะ ๑๐ แห่ง

โดยมีการสอนในหลักสูตร ๒ ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งเปิดสอนในวิทยาเขต ๕ แห่ง คือ วิทยาเขตพัฒนชกการพระนคร วิทยาเขตบพิตรพิมุข วิทยาเขตพระนครเหนือ วิทยาเขตเทเวศร์ และวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ ระดับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ปม.) ซึ่งเปิดสอนในวิทยาเขต ๒ แห่ง คือ วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ และวิทยาเขตพระนครใต้ และระดับปริญญาตรี ซึ่งเปิดสอนในคณะต่าง ๆ ๓ แห่ง คือ คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี คณะศึกษาศาสตร์ และคณะศิลปกรรม โดยศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ลักษณะวิชา เนื้อหาวิชา วิธีสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผล การประเมินผล ตลอดจนปัญหาของการเรียนการสอน รวมทั้งความต้องการ และข้อเสนอแนะของผู้สอนและผู้เรียน

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด จากวิทยาเขตและคณะ ๑๐ แห่ง รวมทั้งสิ้น ๑๖ คน และผู้เรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ในปีการศึกษา ๒๕๒๓ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย คือกำหนดกลุ่มประชากรผู้เรียน ของ วิทยาเขตและคณะรวม ๑๐ แห่ง ๆ ละ ๒๐ คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น ๒๐๐ คน

ข้อจำกัดในการวิจัย

ตามหลักสูตรการศึกษาระดับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ปม.) มีการเปิดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในวิทยาเขต ๕ แห่ง อันได้แก่ วิทยาเขตเทเวศร์ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ วิทยาเขตเพาะช่าง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ และ วิทยาเขตพระนครใต้ แต่ผู้วิจัยได้ใช้ตัวอย่างประชากรผู้เรียนระดับ ปม. จากวิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ และวิทยาเขตพระนครใต้เพียง ๒ แห่ง ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยไม่สามารถติดต่อกับผู้เรียนระดับนี้ของวิทยาเขตเทเวศร์ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ และวิทยาเขตเพาะช่างได้ เนื่องจากนักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในปีการศึกษา ๒๕๒๓ ของวิทยาเขตทั้ง ๓ แห่ง ได้แยกไปเรียนวิชาชีพเฉพาะสาขากต่าง ๆ ในเวลาที่ไมตรงกัน ฉะนั้น ประชากรผู้เรียนระดับ ปวส. จะมาจากวิทยาเขต ๕ แห่ง คือ

วิทยาเขตพัฒนการพระนคร วิทยาเขตบพิตรพิมุข วิทยาเขตพระนครเหนือ วิทยาเขต
เทเวศร์ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ ประชากรผู้เรียนระดับ ปม. จะมาจากวิทยาเขต
๒ แห่ง คือ วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ วิทยาเขตพระนครใต้ และประชากรผู้เรียน
ระดับปริญญาตรี จะมาจากคณะ ๓ แห่ง คือ คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี คณะคหกรรม
ศาสตร์ และคณะศิลปกรรม

ส่วนประชากรผู้สอน จะมาจากวิทยาเขตและคณะทั้ง ๑๐ แห่ง รวมทั้งสิ้น
๑๖ คน และคำตอบของผู้สอนระดับ ปวส. ของวิทยาเขตเทเวศร์ วิทยาเขตเทคนิค
กรุงเทพ ซึ่งเป็นบุคคลเดียวกับผู้สอนระดับ ปม. ของวิทยาเขตเดียวกันนั้น จะถือว่าเป็น
คำตอบสำหรับระดับ ปวส. เท่านั้น เช่นเดียวกับคำตอบของผู้สอนระดับปริญญาตรี
ของคณะศิลปกรรม ซึ่งเป็นบุคคลเดียวกับผู้สอนระดับ ปม. ของวิทยาเขตเพาะช่างนั้น
จะถือว่าเป็นคำตอบสำหรับระดับปริญญาตรีเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ค้นคว้าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษา การจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยี
และอาชีวศึกษา และการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด จากหนังสือ วารสาร และ
สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

๒. สัมภาษณ์สภาพการเรียนการสอน และความเห็นเกี่ยวกับวิชาการใช้หนังสือ
และห้องสมุดของผู้สอน และผู้เรียนในปีการศึกษา ๒๕๒๓ ของวิทยาเขตและคณะที่สังกัด
วิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร รวม ๑๐ แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ คือ แบบสอบถาม ๒ แบบ ได้แก่ แบบปลายปิด
(ชนิดให้เลือกตอบ) และแบบปลายเปิด (ชนิดให้เสนอความคิดเห็นโดยเสรี) โดยได้
ทดลองใช้แบบสอบถามสำหรับผู้สอนกับอาจารย์ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ของ
วิทยาเขตบพิตรพิมุข ส่วนแบบสอบถามสำหรับผู้เรียนได้ทดลองใช้กับนักศึกษาริทยาเขตบพิตรพิมุข
ที่เคยเรียนวิชานี้จำนวน ๕ คน หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามทั้ง ๒ ชุด มาแก้ไขส่วนบกพร่อง

และนำมาจัดพิมพ์ใหม่ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป ในการส่งแบบสอบถามไปยังตัวอย่าง ประชากรผู้สอนและผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำไปส่งด้วยตนเอง

๓. สัมภาษณ์ผู้บริหารการศึกษาฝ่ายวิชาการ เพื่อให้ทราบความเป็นมาของการเปิด สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ของวิทยาเขตและคณะต่าง ๆ

๔. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ภายในเวลาที่กำหนด

๕. วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาคำตอบเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบสภาพการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรีของวิทยาเขตและคณะที่สังกัดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

๒. ทำให้ทราบปัญหาการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดที่เปิดสอนใน วิทยาเขตและคณะที่สังกัดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

๓. ทำให้มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดให้ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้สอนและความต้องการของผู้เรียน

๔. ทำให้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการเปิดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดใน ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรีในวิทยาเขตและคณะทุกแห่งที่สังกัดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โดยจัดเป็นวิชาบังคับพื้นฐานสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ ๑

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่ายังไม่มียงานวิจัย เกี่ยวกับการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในสถาบันอาชีวศึกษาโดยตรงเลย แต่มีงาน วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและ เนื้อหาวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด
๒. วิธีสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด
๓. ประโยชน์ของการเรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด

๑. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด

บุญศรี ไพรัตน์^๑ ได้ทำการประเมินผลหลักสูตรวิชาการศึกษาใช้ห้องสมุด (L.Sc. 101) ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา และ สุภัตรา ไชยศิริ^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่องการสอนวิธีใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันคือ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีความเห็นตรงกันว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาเหมาะสมดี ส่วนที่แตกต่างกันคือ บุญศรี ไพรัตน์ พบว่าควรปรับปรุงเวลาเรียนและค่าน่วยกิตให้มากกว่าเดิม แต่สุภัตรา ไชยศิริ พบว่าเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเหมาะสมดีแล้ว

๒. วิธีสอนวิชาการศึกษาใช้หนังสือและห้องสมุด

จากการวิจัยของสุภัตรา ไชยศิริ ปรากฏว่าผู้สอนและผู้เรียนมีความเห็นตรงกันคือ มีการใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากที่สุด และให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดน้อย ผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้สอนใช้สื่อการสอนมากกว่าเดิมและใช้วิธีเรียนโดยการปฏิบัติบ้าง เพื่อให้เข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ในด้านการใช้สื่อการสอนนี้ โทมัส เทอร์รี่ ซูร์เปรอน็องท์ (Thomas Terry Surprenant)^๓ ได้เปรียบเทียบการสอนเรื่องบัตรรายการ

^๑บุญศรี ไพรัตน์, "การประเมินผลหลักสูตรวิชาการศึกษาใช้ห้องสมุด (L.Sc. 101) ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ๒๕๑๖).

^๒สุภัตรา ไชยศิริ, "การสอนวิธีใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐).

^๓Thomas Terry Surprenant, "A Comparison of Lecture and Programmed Instruction in the Teaching of Basic Catalog Card and Bibliographic Index Information," Dissertation Abstracts International 40 (December 1979): 2957 A.

และตรงชนิดโดยวิธีการบรรยายและวิธีใช้บทเรียนโปรแกรม ผลการวิจัยปรากฏว่า การสอนแบบใช้บทเรียนโปรแกรมมีประสิทธิภาพดีกว่าการสอนแบบบรรยาย บุญถิ่น คิดโร^๑ ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาการใช้ห้องสมุด โดยใช้บทเรียนโปรแกรมกับการสอนตามปกติ ผลการวิจัยปรากฏว่าวิธีการสอนทั้ง ๒ แบบ ต่างก็มีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อาการใช้ห้องสมุดได้ดี แต่บทเรียนโปรแกรมมีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อาการใช้ห้องสมุดดีกว่าการสอนตามปกติ เช่นเดียวกับ สุชาติ อมรพิเชษฐ์กุล^๒ ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการใช้กับการไม่ใช้แผ่นโปร่งแสงประกอบการสอน ผลการวิจัยปรากฏว่า การใช้แผ่นโปร่งแสงประกอบการสอนให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่าการไม่ใช้แผ่นโปร่งแสงประกอบการสอน ฉะนั้น ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดสอดคล้องกันใน เรื่องการพิจารณาปรับปรุงวิธีสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด ให้มีประสิทธิภาพกว่าเดิมโดยการใช้สื่อการสอน เช่น บทเรียนโปรแกรม และแผ่นโปร่งใส เป็นต้น

๓. ประโยชน์ของการเรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด

เดล ยูจีน เบ็คเกอร์ (Dale Eugene Becker)^๓ ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนโดยการใช้ห้องสมุดกับการไม่ใช้ห้องสมุด

^๑บุญถิ่น คิดโร, "การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดโดยใช้บทเรียนโปรแกรมกับการสอนตามปกติ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทาลัยศรีนครินทร์ วิชาสังคม ๒๕๒๑).

^๒สุชาติ อมรพิเชษฐ์กุล, "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการใช้กับการไม่ใช้แผ่นโปร่งแสงประกอบการสอน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒).

^๓Dale Eugene Becker, "Social Studies Achievement of Pupils in Schools with Libraries and without Libraries" Dissertation Abstracts 31 (November 1970):2411 A.

ผลวิจัยปรากฏว่า การใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนโดยการแนะนำของบรรณารักษ์มีผลสัมฤทธิ์
 ต่อนักเรียนในด้านการอ่านแผนที่ แผนที่ และสามารถค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อเพิ่มพูน
 ความรู้ ความเข้าใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษาได้อย่างกว้างขวาง และ ฮิลดา ลีส เจย์
 (Hilda Lease Jay)^๑ ได้ทำการศึกษาเรื่องการสนับสนุนให้ใช้ห้องสมุดโรงเรียนมัธยม
 ศึกษาในฐานะสื่อการสอน ผลวิจัยปรากฏว่า ครูผู้สอนควรมอบหมายงานให้นักเรียนไปค้นคว้า
 เพิ่มเติมจากหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด ซึ่งจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียน
 การสอน นอกจากนี้จากผลงานวิจัยของบุญศรี ไพรัตน์^๒ ปรากฏว่า ผู้เรียนได้รับความรู้จาก
 การเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของมูจลินท์
 สิงห์รักษ์^๓ เรื่อง ประเมินผลที่ได้จากการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
 ปรากฏว่า ผู้เรียนชายและหญิงทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีความเห็นตรงกันคือ ได้รับ
 ประโยชน์จากการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดอย่างมาก และทำให้รู้จักระวังรักษาหนังสือ
 ยิ่งไปกว่านั้นทั้งผู้สอนและผู้เรียน มีความเห็นตรงกัน คือ การเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดทำให้
 ผู้เรียนสามารถทำบรรณนิทัศน์สังเขปของหนังสือได้ ส่วนมาร์กาเร็ต เฮนดัลเลย์ (Margaret
 Hendley)^๔ ได้ทำการสำรวจพบว่า ผู้ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยมักประสบปัญหาเกี่ยวกับการ

^๑Hilda Lease Jay, "Increasing the Use of Secondary School Libraries as a Teaching Tool," Dissertation Abstracts 31 (November 1970): 2413 A.

^๒บุญศรี ไพรัตน์, "การประเมินผลหลักสูตรวิชาการใช้ห้องสมุด (L.Sc. 101) ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา"

^๓มูจลินท์ สิงห์รักษ์, "ประเมินผลที่ได้จากการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๐).

^๔Margaret Hendley, "The Librarian as Teacher: Research Skills for Library Patrons at Kichener Public Library," Ontario Library Review 63 (March 1979): 45-48.

ขอรับรองให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดช่วยค้น เรื่องที่ต้องการทำวิจัย และ มีความจำเป็นต้องใช้หนังสือ และวัสดุอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษาหรือด้านธุรกิจ ด้วยเหตุนี้ห้องสมุดประชาชน คิทเชเนอร์ (Kitchener Public Library) จึงได้จัดรายการการประชุมปฏิบัติการทักษะทางวิจัยขึ้น เพื่อเปิดสอนผู้สนใจได้รู้จักใช้ห้องสมุดและวัสดุอ้างอิงได้อย่างถูกต้องและได้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

นอกจากงานวิจัยดังกล่าวแล้ว วารสารทางบรรณารักษศาสตร์ชื่อ Journal of Academic Librarianship ได้มีบทบาทสำคัญ ในการส่งเสริมและสนับสนุนเรื่องการสอนการใช้ห้องสมุดในวงกรมมหาวิทยาลัย กล่าวคือ ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๑๔ เป็นต้นมา ได้เปิดคอลัมน์ประจำชื่อ Library Instruction โดยยิวตฤประสงค์ เพื่อเป็นคอลัมน์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ปัญหา และ คำแนะนำในเรื่องการสอนการใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัย

นอกจากจะมีผู้วิจัยเกี่ยวข้องกับการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดโดยตรง ดังที่กล่าวมาแล้ว เบนจ่า สุวตถิ^๑ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยได้เกี่ยวเนื่องกับการสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาควรมีการเปิดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดแก่นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ ๑ เพื่อให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของห้องสมุดและ รู้จักใช้ประโยชน์จากห้องสมุด

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา หมายถึง สถาบันการศึกษาและการวิจัยด้านวิชาชีพทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง มีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ^๒

^๑ เบนจ่า สุวตถิ, "ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร"

^๒ "พระราชบัญญัติวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๔๑๔," หน้า ๒-๓.

วิทยาเขต หมายถึง สถานศึกษาจำนวน ๒๘ แห่ง สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและ
อาชีวศึกษา ซึ่งเปิดสอนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี^๑ (แต่เดิมใช้คำว่า "วิทยาลัย" สังกัดกรม
อาชีวศึกษา ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อสถานศึกษาและจัดตั้งเป็นวิทยาเขต สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยี
และอาชีวศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการในราชกิจจานุเบกษา)

คณะ หมายถึง คณะที่เปิดสอนระดับปริญญาตรี สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและ
อาชีวศึกษา โดยเน้นหนักด้านเทคนิคชั้นสูง^๒

ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี หมายถึง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และ
ระดับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ปม.)^๓

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หมายถึง ระดับการศึกษาต่อจาก
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช. หรือ ม.ศ. ๔-๕-๖ เดิมในสายอาชีพ) ใช้เวลาเรียน
๒-๓ ปีการศึกษา^๔

ระดับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ปม.) หมายถึง ระดับการศึกษาต่อจาก
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ใช้เวลาเรียน ๑ ปีการศึกษา^๕

ระดับปริญญาตรี หมายถึง ระดับการศึกษาต่อจากระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นสูง (ปวส.) และระดับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ปม.) ซึ่งเปิดสอนในวิทยาลัย
เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ๘ คณะ ได้แก่ คณะศิลปศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์
คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี คณะบริหารธุรกิจ คณะคหกรรมศาสตร์
คณะศิลปกรรม และคณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ ใช้เวลาเรียน ๒-๒^๖ ปีการศึกษา^๖

^๑"ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเปลี่ยนชื่อสถานศึกษาและจัดตั้งเป็น
วิทยาเขต," ราชกิจจานุเบกษา ๔๕ (๒๗ กันยายน ๒๕๒๐): ๑๓.

^๒วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา, แผนแนวทางการศึกษาวินิจฉัยเทคโนโลยีและ
อาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (กรุงเทพมหานคร: แผนกแนะแนวอาชีพและติดตามผล
กองบริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา, ๒๕๒๓), หน้า ๔๘.

^๓เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖.

^๔เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖-๕๘.

^๕เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๐-๖๒

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๘-๕๑.

ผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในแต่ละวิทยาเขตและคณะ
สังกัดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๖๓

ผู้สอน หมายถึง ผู้สอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดในแต่ละวิทยาเขตและคณะ
สังกัดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๖๓

วิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด
เบื้องต้น การให้บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด การใช้หนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อย่างถูกวิธี
และการทำรายงานเพื่อการค้นคว้า วิจัย อาจกำหนดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกตามหลักสูตร
การศึกษาของแต่ละวิทยาเขตและคณะ และใช้ชื่อวิชาแตกต่างกันไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย